

A.

Blätter 1113 - 23. 25. 27 - 31. 34 - 35. 37 - 38.
40 - 42. 44 - 50. 52 - 53. 55 - 57. 59.

18

משיח קן ארון

SIVE

DISSERTATIO PHILOLOGICA
EX ANTIQUITATE IUDAICA,

DE

NOMINIBVS CHRISTI,

HUMANAM IPSIVS NATVRAM
DESIGNANTIBVS,

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENBURGICO, CE-

TERA, ET DVCATVS MAGDEBVRGICI GUBERNATORE,

Consentiente Amplissimo Collegio Philosoplico,

Publico Eruditorum examini subiicient

PRAESES

M. CHRISTIANVS BENEDICTVS

MICHAELIS,

Ellrica-Hohnsteinensis,

ET

RESPONDENS

ANDREAS MICHAEL LADIVS,

Oscherslebia-Halberstadiensis.

A. D. XXIII. IVLII d^o locc VII.

H. L. Q. C.

HALAE MAGDEBVRGICAE, LITERIS Salfeldianis.

1600
AD PROPOSITUM QVOD POCENSIS
POTESTUS EST MATERIA

WESIEN

97

Suvo ψις.

Ratio instituti nostri exponitur §. I. MESSIAS, qua homo est, vocatur Puer Esa, 9, 6. §. II. Semen mulieris Gen. 3, 15. Semen aliud Gen. 4, 25. §. III. Et domus aethelice, ut nos ipsi simpliciter Semen Gen. 19, 32, ex quo illustratur dictum Pauli Gal. 3, 16. §. IV. Item Frater noster Ps. 22, 23. Cant. 8, 1. Leu. 25, 48. §. V. Filius hominis Ps. 80, 18, & Dan. 7, 13. §. VI. Et a Rabinis etiam quasi Nubiagus, (quod unde sit, declaratur §. VII. Porro Germen Zach. 6, 12. §. VIII. & Zach. 3, 8. §. IX. Germen iustum Ier. 23, 5. §. X. Germen iustitiae Ier. 33, 15. §. XI. Germen Iehouæ, Fructus terræ Esa, 4, 2. ubi simul illustratur Ps. 132, 17. §. XII. ac tandem Ramus de trunko Isæi, & surculus e radibus Isæi Esa, 11, 1. §. XIII. Radix Isæi Esa, 11, 10. §. XIV.

§. I.

Vam superiori dissertatione operam cœpimus, commentandi aliquid de Nominibus Christi ex antiquitate Rabbinica, propitio Deo nunc continuamus. Videmur enim in eum cam-

A 2

pum

pum ingressi, in quo molestum equidem sit versari propter Iudaicarum nñiarum spinas, quarum copiosus in Rabbinorum scriptis prouentus est, sed haud minus iucundum, amoenissimos de Messia flores legere, qui hinc illinc velut rosa inter spinas nascentur; vt si quam scripta Iudæorum voluentibus aniles ineptæ molestiam concitant, fructuum dulcedo si non penset liberaliter, tamen magna ex parte mitiget ac relaxet. Id saltem æquioribus animis efficere videbimus, vt quidquid boni in Iudæorum libris sparsim existare de Nominibus Messiae obseruauimus, id fideliter excerptum lector cupidus coniunctim & velut in tabula conspicere posse.

§. II. Igitur sicut supra de Nominibus Christi divinis diximus, ita nunc quidem eiusdem Nomina, quæ humanam ipsius naturam arguant, ex scripturis sacris, Rabbinorum testimonio illustratis, persequemur: vt, qui propter Deitatem est incomprehensus, adorandus ac venerabilis, idem & amabilis humano generi propter humana naturæ communionem, qua nobis cognitus est, vel ex ipsis nominibus intelligatur. Vbi primo quidem loco allegare poteramus illud Esa. 9,5.

Quoniam PVER natus est nobis; quippe nomen יְהִי רָדוֹן secundum quod dicitur NATVS, Messiae nativitatem ex muliere facit euidentissimam: sed hoc nativitatem ex muliere facit euidentissimam: sed hoc ipsum iam superiori Dissert. §. 23, 24. luculenter ex Targum, Debbarim Rabbah, Maimonide & Ben Sira edidit. Vnde hoc prætermisso, pergimus ad cetera.

*Tres scilicet (1) aplice dictum
12. Nobis nata in ista 3. postea
dici de exteriora ipsius Gentium,
tunc; quippe quia non potest
& fieri; offi. nata genitrix regina
& de exteriora huminitate. (2)
propter solus contractum quod ave.
¶ 12. 13. 14. 15. coll. lex
st. 22. exteriora vero genitrix
nata non est res noster con-
tingens. (3) propter auxiliari,
hunc humilitatem orum, locorum
in Lex. et Tristomus.*

§. III. Nimis ex muliere nasci Messiam oportuit propter Dei promissiones: prædixerat quippe inde a mundi primordiis, fore ut SEMEN MULIERIS caput

caput antiqui draconis conterat Gen. 3, 15. quem locum Chaldaica Ionaitha paraphrasis ad Messia tempora diserte reuocat, ut vel hinc verosimile euadat Messiam sub nomine Seminis muliebris latere. Atque hoc Semen procul dubio est, cuius desiderio (si Rabbinos audiire lubet) flagravit Eua, quippe quam ferunt, ubi Seth edidisset, ad Messiam, sub nomine Seminis alius, oculos prophetice conuertisse Gen. 4, 25. etenim sic scribunt in Breschith Rabbah f. 27. b. רְנַחֲמָא בְּשֵׁם־אֱלֹהִים אֶת־נְסָכָלָה אֲחֵר־זֶרֶעֶל שְׁחוֹר אֲבָא מִקְּרָם אֶחָר וְאֵת הַתְּמִימָה.

R. Tanckuma, allegata R. Samuelle auctoritate, dixit: Eua respexit illud Semen, quod aliunde venturum est; quoniam vero est illud Semen? est Rex Messias. ibidem glossa auctoris Mattnoth Kekunnah habet: וְרוֹא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שְׁבָא מִירָעָה הַאֲסֻרוֹת לְבָא בְּקָרְבָּן וּבְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ רֹוח וְחַכְמָה וְקַלְקָוֹת רֹישׁ וְבוֹרָה וְיִמְשָׂרָה וּבְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ עֲבֹרָה הַקְרִישׁ פִּיר וְמַה שְׁבָקְשָׁתִי וּמַצְאָתִי תַּחֲבֵיתִי. Hic est Rex Messias, qui venturus est ex semine Moabitarum (conf. Ruth. 4, 17. seqq.) quibus alias non licet venire in ecclesiam Domini; atque sic dicunt expresse in Medrasch Ruth, Sect. VIII. Et in Ialkut ad initium Paralipomenon f. 159. c. Et in Tractatu Abbodath Hakkodesch Sect. XIV. Neque quidquam aliud ego scribo, quam quod quasi & inueni. In Medrasch Ruth vero f. 50. a. ita legitur: רְחֹנָא אַמְרָא כְּתוּב כִּי שָׁה לֵי אַלְרָם וְרֵעַ אֶחָר וְרֵעַ הַבָּא מִקְּרָם כְּתוּב כִּי שָׁה לֵי אַלְרָם וְרֵעַ אֶחָר וְאֵת הַמָּשִׁיחַ Quoniam depositum mihi Deus semen aliud; id est, Semen ex loco alio venturum. quoniam vero est illud Semen? Est Rex Messias. Quae ut facilius intelligantur, notandum, vel a Rabbinis ita aliquando capi, ut significet gentes seu gentiles, quatenus Israeli

Tunc o. pronomen. Ni
verland. dulcis.

opponuntur. Quando igitur Messiam ex alio loco
venturum esse pronunciant, perinde est, ac si dice-
rent, eum ex gentilibus, seu ex Moabitarum gente,
origines ex parte ducturum, insigni præludio, fore,
vt non Iudeorum solum, verum & gentium Messias
sit. conf. Matth. I, 5. Quanquam si extra hanc Rab-
binorum explicationem de nomine *Seminis* alias sta-
tuendum foret, dici potuisset, id ita *Christo* tributum,
vt ipsius præstantiam præ reliquis hominibus cum
singulari, quam habuit, nascendi conditione designet.

§. IV. Eadem ratione commentantur in Breschib
Rabbab f. 57. c. & in Medrasch Ruth f. 49. d. ad illud
Gen. 19, 32. וְנַחֲרֵה מִאָבִינוּ Et viuum seruemus ex pa-
ter, neq; neq; וְנַחֲרֵה מִאָבִינוּ בֶן אֶלְעָזֶר וְנַחֲרֵה מִאָבִינוּ בֶן
וְנַחֲרֵה מִאָבִינוּ בֶן אֶלְעָזֶר וְנַחֲרֵה מִאָבִינוּ בֶן
וְנַחֲרֵה מִאָבִינוּ בֶן אֶלְעָזֶר Non scribitur hic, inquit R.
Tanchuma, ut viuum seruemus ex patre nostro Fi-
lium, sed Semen; videlicet illud Semen, quod venit
ex loco alio, quisnam vero est illud semen? Rex Messias. K
In quaे verba auctor Mattneth Kehunnah in Gen. f.
57. c. ita commentatur; וְחוֹסֵךְ חַמְשִׁיחָה שָׁבָא מִפְסָול
Hic est Rex Messias, qui veniet ex profano
loco, ex ancilla, ex Moabitica. Ceterum cum ex his Adi Ruth
quidem abunde pateat, vnum Messiam Iudeis Rabbi coll.
Σέμινης nomine SEMINIS venire; hinc & euidentius Amstel. f. 23
aliquanto putamus constare, quo pacto fieri potuerit,
vt St. Paulus ex Gen. 22, 18. tam confidenter ex nu- d. ubi post
mero singulari Semini contra Iudeos argumentetur, Verba mo-
quando Gal. 3, 16. sic ait: Οὐ λέγει. Καὶ τοῖς σπέρμασιν, adducta, Ga
μαστιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, αἱλλάς ὡς ἐφ' ἑνός. Καὶ τῷ πορρῷ σιδύσι
σπέρματι σπε, οὐτὶ εἴτε χριστός, Videlicet supponendum εἰνίον. נ
est בְּגַתְּנָה פְּתַח רְגָגָן וְלִכְתָּאָן וְלִכְתָּאָן

est (1) Semen non ubique collectuum, sed aliquando individualis nomen esse, coll. Gen. 21, 13. (2) Messias peculiariter hoc nomine apud veteres insignitum fuisse; (3) allegatae promissionis naturam non aliter ferre, quam ut de Christo, uno semine, intelligatur; quippe ad quem illa diserte restringitur Ps. 72, 17. coll.

Esa. 65, 16. & Ier. 4, 1.

V. Quandoquidem igitur Messias æque ac certi infantes, natus ex muliere, humanamque indepsus est naturam; ideo nec ipse nos compellare fratres Ps. 22, 23, (coll. Tulkut P. II. f. 56. c. d. vbi totus hic Psalmus de Messia exponitur) nec Frater nostra nova compellari dedignatur. De posteriori, quod nostri nunc instituti est, non defunt apud Iudeos bona vestigia. Nam illud Cant. 8, 1. *Quis dabit te ut FRATREM mibi?* pulchre in Targum conueritetur:

ובחרזיא זמאנא אחגלי מלכא משיחא ריבנשחא רישראל יומירן לה בני ישראל אהה הכא עמנא לאח ונסק לישראל ונמי posterorum per ניקין עמר טעמי אורייתא וגוי Messias Ecclesia Israeles; ac dicent ei filii Israeles: *Veni, esto nobiscum ceu Frater, & ascendamus Hierosolymam,* vt sugamus tecum sensus legis, quemadmodum infans fugit vibera matris sue. Porro vti cautum erat diuinis legibus, vt si quis Israelita, paupertate pressus, extranei seruitio se mancipasset, unus e Fratribus ipsius ipsum assereret, Leu. 25, 48. ita hoc ipsum R. Beehai in Comm. ad Leg. f. 149. d. haud infelieiter ad Christum, tanquam illius assertoris antitypum, accommodat: ואמר אחר פאחים ואלנו והוא משרה בן דוד שרווא משכט יהורה מוחר שככל השבטים ושור כלול אחר פאחים כלומר שיויה הגואל בו בשאר האחים וגוי

Ruth. 4, 12. Rabbinis
tolent etiam de potestis
plurimis dicere. *תְּרֵי תְּרֵי*
nolamle *אֶת-יָדָךְ*
כִּי-בַּיּוֹם *בְּרֵבָה*
בְּרֵבָה *בְּרֵבָה*
בְּרֵבָה *בְּרֵבָה*

וְגַם כִּרמֵיָן מֵשָׁה שָׁהִיר הַגּוֹלֶן הַרְאָשָׁן שְׁבָמְצָרוֹת . *Dicit textus, Vnus (q. singularis aliquis) e fratribus ipsius assertum ipsum: is est Messias filius Davidis, qui orietur ex tribu Iuda, omnium tribuum maxime singulari.* Porro bunc sensum continet loquutio *Vnus e fratribus ipsius*, quod hic ipse assertor homo futurus sit ad instar reliquorum fratrum &c. secundum exemplar Mosis, qui fuit assertor primus in *Egypto*. Quod adeo nobis Christianis non displicet, vt potius ingenti nobis gaudio atque solatio sit, coll. Hebr. 2, ii. Andabatarum igitur more pugnat memoratus Rabbi, quando ex hac adpellatione ita contra nos ratiocinatur וְחַכְמָר לְשׁוֹן וְהַכְנָזָר אֲמֹנוֹת הַמְלָכוֹת . הרבייעת וְרוּהָם כִּי חַלְשָׁן הוּה מִקְטָעָה רְגִילָהָן רְשִׁיעָה . *Vtitur autem Deus hac adpellatione contra fidem & opinionem Monarchie quartae s. Christianorum: nam hec loquutio praeedit pedes impiorum.* Nam vtut Messiam nostram (sicut debemus) verum Deum esse credamus, quod Iudeus sagillare videtur; tamen eundem firmiter statuimus, hominem esse natum ex semine Davidis Rom. 1, 3. adeoque Fratrem nostrum ac consanguineum. Ceterum cum R. Bocabi, etiam Baal Hatturim in Bibl. Buxtorff. hunc locum de *Messia* interpretatur. Nam sequens v. 49. בֶּן דָּרוֹן קָבְבָּלִיסִיכְס (vt solet) exponit: בֶּן דָּרוֹן חֶסֶר וּוּ אַחֲרָיו בֶּן נָמֵן דָּרוֹן, inquit, defective & sine fulcro *Vau* scribitur, unde per transpositionem consonantium efficitur *Messias Davidis filius*.

§. VI. His vero quam proximum est illud, quod *Messias* Ps. 80, 18. Hebraice בֶּן אַרְבָּה, & Dan. 7, 13. itidem Chaldaice בֶּן אֱנָש FILIVS HOMINIS nuncupatur: quod nomen ita Christo competit, vt in N. Testamenti

menti libris etiam *נָאָתְּ בְּגֹיְחַנְן* eidem frequentissime tribuatur. De Pl. 80, 18. aliqua Rabbinorum testimonia iam superiori dissert. s. 19. allegauimus, plura olim allegaturi, quando occasio erit Messiae nomen explicandi. Sed ad alterum locum Dan. 7. illustrandum iuvat nunc, quæ ex Hebræorum scriptis animaduertimus, breviter conferre. Reete enim R. Abentelebija (allegante Vener. Edzardo in *Consensu Antiquit. Iudaicae* p. 10.) וְנִכְרֵת עַנְנֵי הַשְׁמִים הַיְהוָה בְּכָנָן אֶרְם וְעַרְן הַוּשִׁישׁ הַגָּעֵשׁ notat: וְלֹפְנֵיו הַקְּרִיבָהוּ וְאֶלְיוֹ וְנִתְּנֵן הַמְּשֻׁלָּחַ וְהַכְּבָדָה וְכָל הַעֲמִיכָּת וְאוֹמֶה וְלְשׁוֹנוֹתָא אֶלְיוֹ וְעַבְדוֹ וְמַשְׁלַחְתָּא מְשֻׁלָּחַ שְׁלָמָן אֲשֶׁר לֹא חָסֵר כְּרָאשׁוֹנִים וְמַלְכָהוּ לֹא הַזָּקָן וְהַוָּא שְׁמֵיחָה צָרָקוּנָה אשר יָגַע לְפִנְהָה. Et ecce in nubibus cali erat inßtar FILII HOMINIS, qui usque ad Antiquum peruenit, ante ipsum adductus. Ei igitur dabatur dominium, & gloria, & regnum: omnesque populi, nationes ac lingue ei seruiebant: dominium eius est eternum, quod non desinet sicut priora, neq. destruetur ipsius regnum. Hic igitur, qui ante Iebouam adductus fuit, est MESSIAS iustitiae noſtre. Sic R. Salomo in Comm. ad h. l. Filius hominis veniens est Rex MESSIAS. Et A. Edzra in Comm. זֶה אָנָשׁ כָּבֵר מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחָה כִּי זֶה כָּבֵר אָנָשׁ R. Ieschnab ait, bunc qui inßtar Fili hominis venire describitur, esse MESSIAM; que sententia mihi placet. Item R. Saadias Haggagon h. l. זֶה עַנְנֵי שְׁמֵיא כָּבֵר אָנָשׁ אָחִי, וְהוּ מֶשֶׁיחָה צָרָקוּנָה Is qui cum nubibus cali tanquam Filius hominis venire dicitur, inquit, est MESSIAS iustitiae noſtre. R. Beebai in Comm. ad leg. f. 179. c. scribit: אָנָשׁ עַל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחָה וְאָנָשׁ עַמְּנֵי שְׁמֵיא כָּבֵר אָנָשׁ אָחִי הָהָה. De Rege MESSIA dicit Scriptura: Et ecce cum nubibus cali similis Filio hominis veniebat &c. Ita ex hoc ipso dicto astleritur MESSIE summum terrarum orbis imperium, in Bemidbar Rabbah f. 253. c. Conf. etiam Buxt. Lex. Talmud, col. 223. Denique Scholiaſtes in Medraſch Tillim f. 4. b. de MESSIA hunc locum

B

Vide et Targ.
Chalma fol. 11. a. b.

Targ. scribit
Amphol. f. 209.

מכנְפָרִוִּס שֵׁם בְּסֶפֶר רַנוֹאֵל גַּדּוֹלוֹת
locum allegans, addit: רְבָתָה לְמַשִּׁיחָה בֶן דָּוָר
Narrantur illic in libro Danielis illustria
multa de Messia filio Davidis. Et sic idem f. 19. d.

§. VII. His testimoniis, quantumvis abunde suffici-
ant, alia tamen adiungi possent, si opus forent: & dabimus
omnino plura, quando nomen עֲנָנִי ex Zach. IX, 9. bono
cum Deo explicabimus. Interim hoc loco obiter obserua-
mus, Rabbinos in Ialkut Schimeoni P. II. f. 85. b. ex allato Da-
vidis in Targ. Paralip. invenimus (Iudea Cl. Beccarii) dicto ansam arripiisse, fingendi pro sua licentia no-
men ex Nubivagis vnum Messiae nomen symbolicum עֲנָנִי, (quod esset
ad 1850.) ad 1 Par. Nubivagus, nubes scandens) alludentes ad proprium illud vi-
ni הָוָה עֲנָנִי וְהַמִּשְׁיחָה: 1 Par. 3, 24. aiunt enim: Quis est
שֶׁב הָוָה הַחַי בְּחַווֹעַ וְאַרוּעַ עַמְּנַנְיָה וְגַדְעָן וְבְּנֵי
נָבָעָן וְבְּנֵי אַנְנָי?ille Anani (q.d. qui a scandens nubibus nomen habet)?
Alij qd. Gen. 18, 5, 13. Is est Messias, de quo scriptum est: Et ecce cum nubibus caloribus
ibidem. Beccarius in Veniebat instar Filii hominis &c. T

§. VIII. Venio nunc ad illa nomina, quæ ex vegeta-
bilium ordine translata, humanam Christi naturam, suavis-
simi symbolo pullulantis crescentisque plantæ, significant.
Nam ut Nimirum vt Germen suis amabile est initii propter tene-
ritudinem, in diesque ad maiorem exsurgit staturam, do-
cet tempis cursu, iustis auctum progressibus, suis se-
fratribus commendet; ita Christus, qua homo, legitur Luc.
2, 52, sapientia & statuta, & gratia apud Deum ac homines
prosecuisse: quid mirum igitur, si nos nobis Messias in
scripturis pasim repræsentatur sub dulcisima vel Germinali,
vel Surculi, vel Rami, vedenique Fruelius terrestriæ imagine?
Videamus modo Zach. 6, 12. vbi vox צְמַח Germen instar
Dan. 11, 13. Videlicet in proprii nominis sese habet.
Ecce, inquit Deus, Vir exstirurus est, cuius nomen erit
eius Regnum. Namque צְמַח GERMEN, isq. de subter se germinabit. Recte D. Kimchi in
Pug. Eli. P. III. dif. Comm. ad h. l. יְזִקְרָא צְמַח כִּי מֵלֹתוֹ הַחַיָּה כִּמו צְמַח הארכמָה
שָׂוְגָרְלָה מַעַט מַעַט כִּי מֵלֹתוֹ תַּעֲלָה מַעַט עַרְשָׁתָgor
Paralip. Et habeb. Et hoc iste קָרְבָּן המשיח יְמִינָה בְּצִדְקָה וְאַזְנָה טְבָ� קָרְבָּן
Germann. Cl. Beccarius l.c. ex hoc ipso loco iudicat, Messias ex ipsiusnam principis iara ven-

T. No. 700. pro. ep. 1000, ut litteris et fono 1. sic significatio eomunitatis est. Et hoc si sit et
200, et lat. olle, unde etymologiae principie, ut et suppone, exstructio originis et successio
1. exponit.

GERMINIS. **נָרָה** Germani, inquit, vocatur, quoniam celsitudo eius se habet instar germinis aliquius terrena, quod paullatim succrescit: ita enim ipsis celsitudo assurget paullatim, donec in sublimem creuerit: verum hoc vitiōse, quod cum R. Salomone & A. Esdra, non Christi, sed Zorobabelis illud nomen esse contendit, contra auctoritatem Chaldaicas parapbrasas, quæ expresse habet נָרָה גְּבַרָא מִשְׁוֹרָה *Ecce Vir,* cuius nomen erit MESSIAS, et contra sententiam veterum in

E. H. 1. 16 **Germen est nomen ipsius, sicut dicitur: Ecce Vir qui**

אש פה שפּוֹן
ומתתני שפּם

abendana in spicilegio ad Michl. Iophi, missa Kimbiana sententia, ait: מה שפירוש זה והנכון מה המשוחה Connuenientius est, de Rege Messia hoc dici. Gentilium etiam iuris ex aliis.

Conuenientius est, de Rege Messia hoc dici, sicut expositione
in Paraphraſi Chaldaica. Abarbanel vero ad h. l. adserit equi-
dem, hoc vaticinium tendere ad vtrumque & Zorababel
& Meschach. Verum.

deum, hoc varicinium tendere ad vtrumque & Zorababelim
& Messiam; verum ita ut nomen נצור Zarababelis sit, sub-
sequens vero comma נצור מטה ותורה cum v. 13. Messia ven-
dicit: quo pacto veteres vno

Interpretari. Ceterum LXX. Interpretes non modo

*F*lumen. In determinatur. Ceterum LXX. Interpretes non modo *Nomen* reddunt *civitatem*, sed etiam verbum *nominis*. *Sicut* *flumen* *et civitas*, *sub generaliori prodeundi aut encyclopediæ*.

¶ IX. Idem nomen reperitur Zach. 3, 8. *Ecce addu-*
ctorum sum seruum meum **GERMEN**: *quod Chaldeus*
(vt decet) de Christo, interpretatur.

(vt decet) de Christo interpretatur, quod Chaldaeus braem docem.
GERMEN: **I**hoe verbo eo stumb.

I hoc verbo ~~eo~~ ^{deinde} **stup**

בְּנֵי אָמִן כְּמַלְכֵי עֲלֹתָה וְלִבְנָה

מָשִׁיחַ וְהַגָּלָה
ecce adducetur sum seruum meum MESSIAM,
ut manifestetur. D. Kimchi vero in Comm. notat: וַיֹּאמֶר פָּרָשִׁים כִּי צָמֵחַ זה הַמֶּלֶךְ וְמֶשִׁיחַ אָמַר אֲפָק עַל פִּי שָׂאוֹת
 הַשּׁוֹעָה אָנָּי סְבִיא לְכָסֵס עֹזֶר אֶבְיא לְכָם יְשֻׁועָה גַּדּוֹלָה בְּזֶמֶן
 שָׁבְּבָיא אָתָּה עֲבָדִי צָמֵחַ. וְעוֹד רַבְשׂוֹ כִּי הַמֶּשִׁיחַ מְנַחֵּם שָׁמֵן
 Sunt qui putant, Germen esse Messiam.
 Dicit ergo: *Etsi hanc vobis salutem adlaturus sum, eamen adhuc* maiorem adlaturus sum, quando adducam seruum meum Germen. Quia in re porro luserunt, cum dixerunt, Messiam dici
 מְנַחֵּם consolatorem, quod secundum Gematriam idem sit ac צָמֵחַ Germen. Quam expositionem (etsi fateri necesse habuerit, eam esse מְפָרָשִׁת רְנִיבָה plurimorum apud Iudeos interpretum) tamen fugillat A. Esdra ad h.l. Si quid Kabbalistis
 lusibus fidendum, etiam ego, inquit, effingo contrariam istiusmodi explicationem, videlicet concedendo equidem, צָמֵחַ Gematrice efficere idem quod מְנַחֵּם, sed intelligendo (necio quem) Menachemum filium Ammichis. Verum aequior hic est Abarbanel in Comm. qui mirari se ait, cur A. Esdra istam explicationem repudiauerit ob praetextum adeo leuem: satis enim ipsi constare potuisse, eos, qui צָמֵחַ Germen de Messia interpretantur, neutiquam lusu Gematrico fundari, sed hac ratione, quod Messias, cuius nomen volunt esse צָמֵחַ, si ramus ex trunco Isai. Ipsa vero Abarbanel sententiam suam, quae & nostra est, ita exprimit: אה עֲבָדִי צָמֵחַ וְהַזָּה
 סְלָל הַמֶּשִׁיחַ שִׁימְלָךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְקָרְאָה צָמֵחַ מְגַע יְשִׁי וְנִצְחָה וְיִצְמָחֶה. Quem Deus vocat seruum suum Germen, est Rex Messias, qui super Israelem regnabit: vocat autem ipsum nomine Germinis, quia est ramus ex trunco Isai, וְsurculas, e radicibus ipsis efflorescens & progerminans.

¶. X. Similiter Messias etiam nomine GERMINIS
 IVSTI gaudet: Et suscitabo Dauidi Ger-
 meni suum Ier. 23, 5. Id cum aliis agnoscat Abarbanel in Comm. ad h.l.
 qui & elegantem rationem adpositionis Insti vistus est inuenisse,
 quando
 זָה הַמֶּשִׁיחַ וְקָרְאָה צָמֵחַ שִׁיהִיהْ צָאָתוֹ בְּעוֹלָם נְצָאתָה. קְרָבָה קְרָבָה; דְּבָרָיִם
 חַדְשָׁה שָׁהֵא לְבָבָה בַּנְּהֵי תְּהִימָּה צָדִיקָה יְהִוָּה אֱלֹהִים רֹב הַגּוֹלָךְ בְּנֵו שָׁמֵר

תנתקה ל' משיח ۲۴۰. ۲. Tanchuma ad ۲۴۰. ۲. ב' פון ב' יט' זרין אש והוּפָע שׂעַר ר' יט' זרין
בן דוד נבוניה ונק מות

(13)

לא יהיה צמץ רשות כמו ותהיוקים : quando sic παραφερόται Non erit germen improbum, sicut eo tempore erant Iosakim cum filio suo, & Tzedekias, sed germen iustum, Verum ut hanc rationem non excludamus, tamen sicut Esa. ۵۳, ۱۱. de Messia exstat, ut roribus ברעתו יזכריך צדיק עבורי per cognitionem sui iustus (etiam significazione transiua iustificans) seruus meus iustitiam imperietur multis ; ita nos quidem existimamus, iustum Germen vocari etiam in respectu ad v. ۶. vbi Messia nomen dicitur futurum Ichouah iustitia nostra. Nam quod hoc quoque comma de Messia sit, id superiori dissent. §. VI. copiose probatum dedimus, adhibitis compluribus Hebraeorum testimonis, qua & presenti loco adcommodari possunt ac debent. Iam igitur, praetermissis quae illic relegi possunt, tantummodo ad id attendimus, quod illustrando nomine ex Kimchi Commentario suppetit. Dicit enim: צמץ צדיק וזה המשיח וקרוא צמץ שהויה צהיר בעולם כאזא צמץ השרה שホיא רכבה כבחיות צדיק ידו עמו צדיקים רוב העולם כמו שאמר יפרח בימי צדיק ואמר והוכחה לרעים רביות. Germen iustum est Messias, quem vocat Germen, quia ortus eius in hoc mundo erit velut ortus germinum campestrium, que multis conferta sunt myriadibus ; ita quod ipse iustus erit, habebit etiam secum iustos quam plurimos in mundo, scut scriptum exstat : In diebus ipsius efflorescet iustus, & alibi: Ius dicit populus multis.

§. XI. Quemadmodum vero Ier. 23, 5. Messias appellatus fuit Germen iustum, ita c. ۳۳, ۱۵. GERMEN IVSTITIAE, ab ipsa iustitia, quam frugifera arboris instar feret, cognominatur. Nam Deus ipse, velut hoc nomen explicaret, ibidem continuo subiungit: וְשָׁרֵךְ בָּאָרֶץ Et faciet ius atque iustitiam in terra. Abianel, qui hunc locum de Rege Messia exponit, id item recte animaduertit. Atque ut porro constet, Christum esse huius vaticini obiectum; en Chaldaicam paraphrasin, qua habet, Messiam iustitiam! en quoque D. Kimhi testimonium,

15

hic est Rex Messias !

§. XII. Pariter Esa. 4, 2. hoc Germen appellatur GERMEN IEHOVAE, velut quod Deus Pater humano generi ex iunctu Sed quod Kimchi latet, hoc hoc ambiguum, utrumque interpretari posse, id nobis imbutendum sic quod Gaudi Corio Flavio Gaudi, quod Corio Flavio Gaudi, sed non invenimus, ut illud placet, siue?

da sunt dominica et Nativitas eius, et non nisi iusta est, ut illud placet, siue?

(2) Gentilium regnium non sanger precepit nullam alienig. rei, sed relationem quamcumq. denotat, ut, utq.

Verfe

¹ Hoc est quod dicitur 23. Secundum 3. cap. c. 6. 12. Multo verius angelorum, unde Luc. 1. 7. ut videtur defensionem habent
angelorum. nam et de ratione et nomine angelorum et de corpore angelorum in generatione angelorum significatur.
² Lucas defensionem angelorum 23. Ihes. Secundum 6. 12. (14) ³ v. Patet ergo etiam ad Mal. 4. 5.

Fieri vero possit ut etiam co & radicibus Isaei prodire iussit. Vbi nihil moratur Iudeorum & inflexerint ad Syria dissensiones, quorum aliqui de Hizkia Rege, alii de Zorababele, alii eam notione radicis. de copioso frugum naturalium prouentu, illud Germen interpretantur: sufficit nobis, esse ex ipsis Hebreis, qui meliora docent. Ni מישוא ר' י' צמח יהוה mirum Chaldaicus paraphrastes vertit. Messiam Iebous: Et D. Kimchi ad h.l. notat; quo Verbo διαβιβλετο. 23. ist. foliorum.

idem vsus, qui Nominis מֶלֶךְ est, etiam Verbi esse ex atlatis hucusque animaduersus est; quibus vnum adiungimus Ps. 132. 17. ubi cum Deus Messia aduentum promittit, eo ipso Verbo virtutis מִלְכָה Faciam cornu GERMINARE Dauidi. Quod quale sit, haud male explicat D. Kimchi in Comm. & Michl. Iophi ad h. 1. בְּנֵי כָּל־הָרָקֶב.

§. XV. 29. XVII. 22. vocatur tener ratus de summitate cedri decerpitus, quem sicuturum se
debet el plantaturum in monte celsi, Iudeis, ut per alii frondes, alijs fractus, et excrescentia in
tronu magnificam, sub eis ratus habebit omnes alios, ut R. Salomo recte subiectum ex,
אֵת מִלְגָה תְּמִשְׁמִינִי הַפְּסֻק עַל מִשְׁוֹר הַעֲתָרוֹ וְלִפְכֵךְ אָמַר אֶצְמִיחַ כָּלָמֵר אֲפָל עַל פָּ

שִׁבְשָׁלָה Regem Messiam, ut D. Kimchi, qui ad
Dixit hunc versiculum de futuro Messia; propriea vivitur Verbo אַצְמִיחַ Germinare faciam, quasi diceret: Quamvis exaruerit his multis (sup.)
Germinare faciam, tamen ex eiusdem Kimchii Comm. ad Esa. 11, 1.) tamen cinnam imperficienter
denou germinare ipsum faciam. Et sic alibi dicitur de ipso: S. si tabo Davidi torquebis, factetur: un
Germen iustum, item: In diebus illis & in tempore illo germinare faciam Da-
vidi Germen iustitiae.

§. XIII. Huius generis est, quando Messias Esa. 11, 16
Ramulus de trunco Iose, & Surculus e ra-
mibus eius exstirurus, audit. Quia appellatio supponit omnino
futurum fuisse, vt Davidica familia, olim florentissima, subsequu-
turis temporibus Babylonica captiuitatis attenuaretur, & instar
arboris refecaretur; sed eo ipso tamen multo sit suauior, velut
in hunc modum Deus diceret: Etsi de regia Davidis prospera o-
mnes rami concidendi sint, neque superfuturum quidquam pre-
dicterunt, tamen ex hoc trunco, imo ex radicibus
חַדְרָתְרַעַם וְעַנְפָרַעַם מִירָהְרַעַם יְשָׁבוּ בְּצָלְוַהְרַעַם שְׂהָרַעַם כָּרַעַם המשוֹרַעַם
enaeatur virga seu ramus quidam singularis, sub cuius umbra denou ha-
bitabunt Israelitae, scil. Rex Messias, vt ait Abarbanel in Comm. ad h. l. Volum, et crederet la-
Id a D. Kimchio itidem obseruatum, cum in Comment. suo sic scribit: etiam et fratricium eorum
וז אמר מגוע מושרין לבי שחש הנכרת יהיל' יוויצ'א וונק'ות
Dicitur ex trunco, ex radicibus eius, quia arbor, et ex radicibus eius propter ver,
quantumvis truncata fuerit, tamen ex stirpe & radicibus suis novus sub
mittere potest foliones. Que quidem sunt ḥālālāy op̄eeyā, ita ta-
men vt facile animaduertantur ad Christi nativitatem pertinere. in Regem polonum, et
laque bene Ionachas conuerit: Exsurget Rex de filiis Iose, מִשְׁרָחָב piper co-mac
& Messias ex nepotibus eius progerminabit. Succinit R. Salomo in
Comm. b. l. שְׁמָא אָבָר סְבָרָם לְאָבָר סְוָף שִׁיבָּא מֶלֶךְ המשיח
potissimum suspicari Israelita, forte perisse spem suam; at in umbra regni;
tamen non perire semper, quia veniet Rex Messias, & redimet eos. Et p[ro]dig[io] habitabunt. Alio
in Medrasch Tiliim f. 38. d. hanel vero in Compl. Iudicia tua da Regi. His est Rex Messias, de quo di-
citur: Et exhibet Virga &c. Plurimas aliorum Rabbinorum auctori-
tates addere possemus, nisi commodius ad alium locum referua-

le capite secundū exempli, quia Jacobus Hierosolymis magister regnante, prouincia collig-
eſe in leprosorum potig percepit: עַל מִלְגָה תְּמִשְׁמִינִי בְּמִתְרָה וְאֵת מִלְגָה תְּמִשְׁמִינִי

*Sicut ipsius, dum taberum et grottes facturum fructus, et futurus in eorum magnificis
giganteis regnabit eternitas hinc, et iusti erit obsequium regnum (Gen. 49.10.). Et propterea
etiam regnum regnatur.*

*Interim haud fuerit ingratum, ex Benidbar Rabbah f. 253.
בעל ש ברכוּת posse fore sex be-
cognoscere, Messiam veteribus nedictiorum, ex hoc dicto fuisse nuncupatum, utpote qui v. 2.
secundum regnum ad habiturus esse dicatur spiritum (1) sapientie, (2) intelligentie, (3) con-
fidentie, (4) fortitudinis, (5) cognitionis & (6) timoris Domini. Ira in Ial-
kut P. II. f. 17. d. Numquid (inquit) Ruth forte confusus accipere
(cf. Ruth. 3, 15.) sex modios ? Nimirum hic typus fuit, significans,
שעת הרוחן יצאה מכנה ששח בשם שמהרכין בש ברוכה*

*ואלן חן דוד ומשיח רניאל חנינה מישאל ועזריה - כשות
וכחוב ביה וציא חותר סגוע ושוי גז וכהיב ונחח עליז וגוז
9. infami nos vel*

*Nazarenus sex filios ex ipso oriundos fore, sextupla benedictione donatos, videlicet
Davidem, Messiam, Danielem, Ananiam, Misaelam & Azariam. Mes-
sim : quia scriptum de eo est, & exhibit virga ex truncu Isei, & paulo
post, ac requiecat super ipso &c.*

*¶ XIV. Tandem Esa. 11. 10. Messias cognominatur שרש יש Radix Isei. Quod nomenita D. Kimchi interpretatur, ut sit id ac
di erga hoc ipsum Prodiens ex radice Isei, coll. v. 1. & Paraphraste Chaldaico,
Messie horum בָּבֶל filius filii Davidis. Et hoc pacto conferri pos-
tulonem ex radice nascentem significare. At vero Abarbanel,
¶ כי למלך המשיח שרש יש עם הוות שקרוא לשלוח חתר וכח
משילפי שלמעלה באיר משבחתו והוווס וככויות. אמן מאן כן רעה
שיאורך וסימן על מלכתו הוא ועמו בקרוב וישראל ובעד
הכינוך אשר יוציא ממנה ווועמו במקומו והחתה אבורי יהו-
ה. ¶ 1343.*

*In lat Kuf Schimeon Surculum, cum nunc vocat Radicem Isei: propterea quod supra expli-
ni ad Num. 27. 16. cauit genus & familiam Regis Messie; nunc vero, ubi ipsi atque posteris ipsius
diuturnitatem imperii inter Israhelitas promittit, vocat eum ipsam radicem
Isei, videlicet in respectu ad successores filios ipsius, ab ipso gigendos, (be-
ne, modo ne carnalem generationem intelligeret!) quippe qui loco
Patrum suorum habitatus est Filios Ps. 45. 17. Ceteri de Messia quidem
sunt interpretantur, de significatu vocis nihil addunt. Quid? si am-
bo & D. Kimchi & Abarbanel recte dixerint? Ipse enim Christus Apoc.
22. 16. in hunc modum videtur explicasse, vt Radix Isei & principium
& principiatum denotet. Ita enim de se pronuntia: בְּאֵלֶּה וּבְאֵלֶּה
שָׁקֹלַת בְּלַהֲרוֹת
רְחוֹת בְּרַחֲמָה
לְבִנְהָמָה. unus in eo spiritus et qui vera omnia libet spiritus. Israh. Meffins et
Item ad Esa. XI. f. 44. 6.*

¶ 1344. ש explicat, & causa & filius Davidis.

Bb 278

ULB Halle
004 145 070

3

מִשְׁיחָה בֶן אֹוּם

SIVE

DISSERTATIO PHILOLOGICA
EX ANTIQUITATE IUDAICA,

DE

NOMINIBVS CHRISTI, HVMANAM IPSIVS NATVRAM DESIGNANTIBVS,

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENBURGICO, CE-

TERA, ET DUCATVS MAGDEBVRGICI GUBERNATORE,

Consentiente Amplissimo Collegio Philosophico,

Publico Eruditorum examini subiicient

PRAESES

M. CHRISTIANVS BENEDICTVS

MICHAELIS,

Ellrica-Hohnsteinensis,

ET

RESPONDENS

ANDREAS MICHAEL LADIVS,

Oscherslebia-Halberstadiensis.

A. D. XXIII. IVLII cl^o locc VII.

H. L. Q. C.

HALAE MAGDEBVRGICAE, LITERIS SALFELDIANIS.

